

RJ1058/01 Seminář z úvodu do studia ruštiny 1

prezenční studium

Anton Poludněv

Program

- Počátky slavistiky
 - (Teorie o původu staroslověnštiny)
- Brněnští slavisté
- Etymologické slovníky 20.–21. st.

POČÁTKY SLAVISTIKY

- Studium staroslověnštiny (= stsl.)
 - Stsl. ↔ ostatní slovanské jazyky
- **Zikmund Hrubý z Jelení** (zvaný Gelenius) (1497–1554)
 - Český humanistický spisovatel
 - 1. pol. 16. st.: slovník **Lexicon Symphonum**
 - Komparace čtyř evropských jazyků: latina, řečtina, němčina + obecně slovanský lexikon zastoupený češtinou.
- **Josef Dobrovský** (1753, Ďarmoty – 1829, Brno)
 - „Patriarcha slavistiky“
 - Zakladatel slovanské jazykovědy ve světovém kontextu
 - Zajímal se o církevní slovanštinu, stsl., češtinu.
 - R. 1792–93: cesta do Švédska a Ruska jako průvodce hraběte Šternberka.
 - Během napoleonských válek napsal učebnici ruštiny.
 - Divergence slovanských jazyků
 - Stsl. není praslovanština (psl.)
 - R. 1822: **Institutiones linguae Slavicae dialecti veteris (Základy jazyka staroslověnského)**

Počátky slavistiky

- **Александр Христофорович Востоков**
(1781–1864)
 - Editoval Slovník církevní slovanštiny a ruštiny („Словарь церковнославянского и русского языка“, r. 1847)
 - Sestavil Slovník církevní slovanštiny („Словарь церковнославянского языка“, 1858—1861)
 - Na něj navazovala panonská teorie o původu stsl.

Počátky slavistiky

- **Franc Miklošič (Franz von Miklosich) (1813–1891)**
 - Slovinský jazykovědec, který působil ve Vídni.
 - R. 1885: Etymologický slovník slovanských jazyků
 - Léta 1852–75: čtyřdílná Srovnávací gramatika slovanských jazyků
- **Antoine Meillet (1866–1936)**
 - R. 1924: Le Slave Commun
- **Erich Berneker (1874–1937)**
 - Léta 1908–1913: Nedokončený Slovanský etymologický slovník (písmena A–M)

Teorie o původu stsl.

- **Teorie moravská** ✘
 - Základ pro stsl.: jazyk moravských Slovanů.
- **Teorie panonská** ✘
 - Základ pro stsl.: jazyk panonských Slovanů (= předkové dnešních Slovinců).
 - Představitelé: Jernej (Bartoloměj) Kopitar (tvůrce), Franz Miklošič (Franz von Miklosich).
 - Celé 19. st.
 - Vyvrácena Vatroslavem Jagićem
- **Teorie bulharsko-makedonská** ✔
 - Základ pro stsl.: bulharsko-makedonské dialekty
 - Autor: Vatroslav Jagić

BRNĚNŠTÍ SLAVISTÉ

- **Václav Vondrák** (1859–1925)
 - Paleoslovenista
 - R. 1920: založil obor slovanské filologie
 - Druhý rektor Masarykovy univerzity
- **Bohuslav Havránek** (1893–1978)
 - Paleoslovenista, rusista, bohemista
 - R. 1928: převzal po V. Vondrákovi slovanskou filologii na MU
 - Jeden ze zakládajících členů Pražského lingvistického kroužku (PLK)
 - Jeden ze zakladatelů Vysoké školy ruského jazyka v Praze
- **Josef Kurz** (1901–1972)
 - Paleoslovenista
 - Slovník jazyka staroslověnského (Lexicon linguae palaeoslovenicae)
 - Úplná slovní zásoba stsl. do konce 11. st. + církevněslovanské památky českého původu.
- **Radoslav Večerka** (narozen 1928)
 - Paleoslovenista
 - R. 1994: editoval Slovník staroslověnštiny („Старославянский словарь (по рукописям X-XI веков)“, spolu s R. M. Cejtin a E. Blahovou)

ETYMOLOGICKÉ SLOVNÍKY 20.–21. ST.

- **Этимологический словарь русского языка**
 - Autor: Max Vasmer
 - V němčině, v létech 1938–1950 (3 svazky)
 - Přeložil do ruštiny a doplnil O. N. Trubačev (Олег Николаевич Трубачёв).
 - Ke stažení [ZDE](#)
- **Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд**
 - U zrodu stál O. N. Trubačev
 - Moskva, od r. 1974 až dodnes
 - R. 2014: 39. svazek (písmeno O)
 - Chystá se 40. svazek (písmena O–P)
 - 37 svazků ke stažení [ZDE](#)

Etymologické slovníky 20.–21. st.

- **Etymologický slovník jazyka staroslověnského**
 - Jediný slovník na světě, který etymologicky zpracovává stsl.
 - Vychází po sešitech od r. 1989.
 - R. 2016: sešit 18 (písmena V–Z)
 - Redaktoři: Eva Havlová, Adolf Erhart, Ilona Janyšková
- **Etymologický slovník jazyka českého**
 - 2. vyd. (1968)
 - Autor: Václav Machek (1894–1965)
 - 1. vyd.: *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského* (1957)
- **Český etymologický slovník**
 - Autor: Jiří Rejzek
 - 1. vyd.: r. 2001

Bibliografie

- ČERMÁK, F. (2001). *Jazyk a jazykověda : přehled a slovníky*. Vyd. 3., dopl. Praha : Karolinum. ISBN 8024601540.
- ČERNÝ, J. (1996). *Dějiny lingvistiky*. Olomouc : Votobia. ISBN 80-85885-96-4.
- ČERNÝ, J. (1998). *Úvod do studia jazyka*. Olomouc : Rubico. ISBN 80-85839-24-5.
- VEČERKA, R. (2006). *Staroslověnština v kontextu slovanských jazyků*. Praha : Euroslavica. ISBN 808549471X.
- VEČERKA, R. (2006). *Vývoj slovanské jazykovědy v českých zemích*. Brno : Masarykova univerzita. ISBN 8021039531.
- VEČERKA, R. (2008). Biografickobibliografické medailonky českých lingvistů: bohemistů a slavistů. 2. vyd. *Linguistica ONLINE*. Dostupné online: <<http://www.phil.muni.cz/linguistica/medailonky/>>.
- VEČERKA, R. (2009). *Jazyky v komparaci*. Praha : Euroslavica. ISBN 9788085494877.

Děkuji za pozornost!
Спасибо за внимание!